

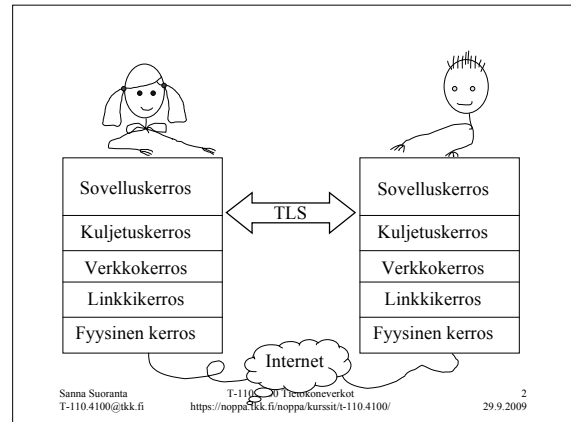
Kuljetus- ja sovelluskerroksen tietoturvaratkaisut

Transport Layer Security (TLS)
ja
Secure Shell (SSH)

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/>

1
29.9.2009

Transport Layer Security (TLS)

- Sopii monenlaisille sovellusprotokollille, esim.
  - HTTP
  - Sähköposti (IMAP)
- Toimi luotettavan kuljetusprotokolla päällä
  - esim. TCP
- Perustuu Netscapen Secure Socket Layer (SSL) protokollan versioon 3.0
  - Eivät toimi yhteen ”kuin periaatteessa”

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/>

3
29.9.2009

TLS:n turvaama HTTP

- Kuin käyttäisi tavallista TCP-yhteyttä
  - Kuitenkin ensin sovitaan TLS-yhteyden avaamisesta
- Ennen HTTP-yhteyden sulkemista, suljetaan TLS-yhteys
  - HTTP-palvelimen toivuttava asiakkaan epämääräisestä toiminnasta
  - Jos HTTP-yhteys suljetaan suoraan, ei voida uudelleenkäyttää TLS-yhteyttä

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/>

4
29.9.2009

TLS:n suojaama sähköposti

- SMTP-palvelin voi käyttää TLS:ää toisten SMTP-palvelimien ja asiakkaiden tunnistamiseen ja yhteyden suojaamiseen
  - Vain jos palvelimeen ei julkisesti viitata (eli se ei ole MX-rekordissa DNS:ssä!)
  - Ei estä sähköpostin kuljetusta runkoverkossa
  - Mutta ei kyllä takaa tietoturvaakaan yleisessä tapauksessa
  - SMTP-yhteys ei ole päästä-päähän yhteys!

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/>

5
29.9.2009

TLS:n suojaama sähköposti

- Asiakasohjelman ja sähköpostipalvelimen välinen salasanakysely suojataan TLS:llä IMAP:ssa (Internet Message Access Protocol)
  - Alkuperäinen selväkielinen salasanakyselyä käyttävä menetelmä kielletään
- Kun autentikoitu yhteys on käytössä, uusitaan palvelinta koskevat tiedot sitä käyttäen
- Ei suoja sähköpostin siirtoa lähettäjältä vastaanottajalle palvelinten välillä

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/>

6
29.9.2009

TLS:n tavoitteet

1. Turvallinen yhteys kahden osapuolen välille
2. Ohjelmoijat pystyvät luomaan TLS:ä käyttäviä sovelluksia välittämättä toistensa koodista
3. Uudet salausmenetelmät on helppo lisätä olemassaolevaan TLS:än sitä muuttamatta
4. Tehokas toiminta yhteyksiä tallettamalla

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssi/t-110.4100/>

7
29.9.2009

TLS:n toiminta

- Viestivien osapuolten
  - Yksityisyys ja
  - Siirretyn tiedon eheysturvataan
- Jokaiselle istunnolle oma symmetrinen salausavain (ei pakko käyttää salausta)
- Viesteihin lasketaan MAC (Message Authentication Code) eheyttä suojaamaan

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssi/t-110.4100/>

8
29.9.2009

TLS:n osaprotokollat

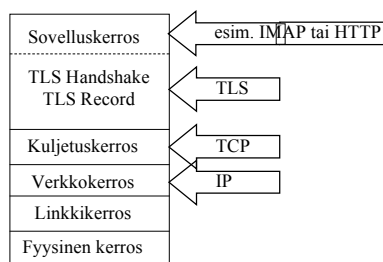
- TLS-kättelyprotokolla (Handshake Protocol)
  - Asiakas ja palvelin tunnistavat toisensa
  - Salausalgoritmin ja –avaimen sopiminen
- TLS Record Protocol
  - Istunnon viestien suojaus salaamalla
  - Myös TLS-kättelyprotokolla käyttää tätä

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssi/t-110.4100/>

9
29.9.2009

Protokollapino

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssi/t-110.4100/>

10
29.9.2009

TLS-kättely

TLS-kättely

- Osapuolen identiteetti voidaan tunnistaa joko julkisen tai salaisen avaimen menetelmällä
  - Yleensä ainakin toinen (eli palvelin) osapuolista tunnistetaan
- Sovitaan symmetrinen istuntoavain
  - Man-in-the-Middle hyökkäyksen esto
  - Hyökkääjä ei voi muuttaa eikä lukea viestejä

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssi/t-110.4100/>

11
29.9.2009

TLS-kättely

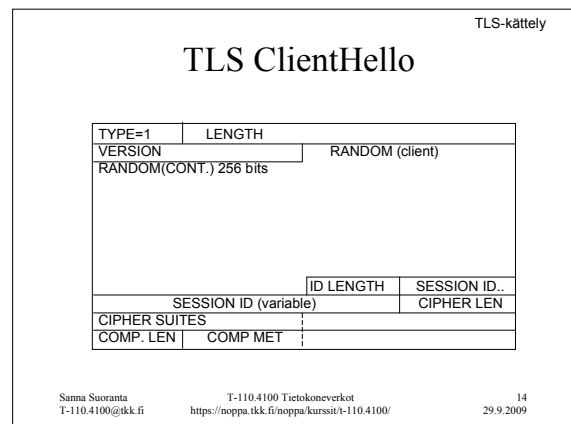
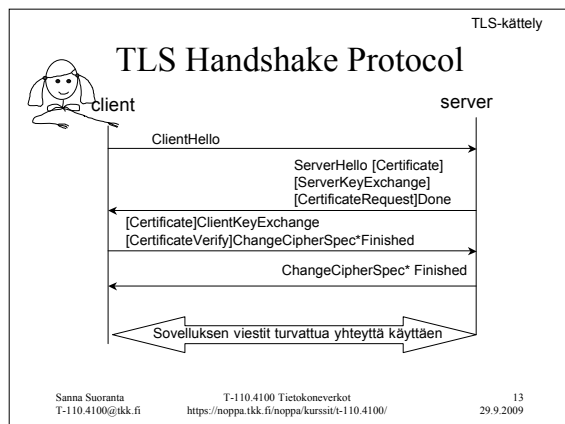
TLS-kättely

- Algoritmien sopiminen, satunnaislukujen (nonssien) vaihto
- Yhteisen salaisuuden luominen
- Sertifikaattien vaihto ja osapuol(t)en tunnistus
- Istuntoavainten luonti
- Vastapuolen tilan tarkistaminen (eli yhteinen salaisuus todella on ko. osapuolten välinen)

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssi/t-110.4100/>

12
29.9.2009

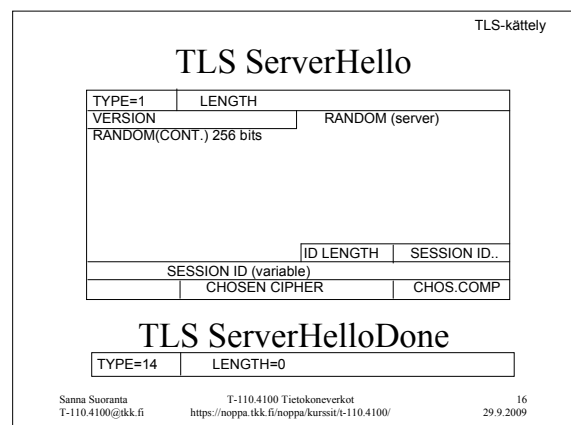

TLS-kättely

TLS ClientHello

- RANDOM: gmt_unix_time+random
- SESSION ID: (pituus = 0, jos ei ole)
  - Asiakasohjelman toivoma tunniste
- CIPHER SUITE LIST
  - Asiakasohjelman tukemat salausmenetelmät, ensimmäisenä ensisijainen
  - Jokaisella kahden oktetin mittainen tunniste
- COMPRESSION METHOD
  - Asiakasohjelman tukemat tiivistysmenetelmät
  - Jokaisella oktetin mittainen tunniste

Sanna Suoranta T-110.4100 Tietokoneverkot 15
T-110.4100@tkk.fi https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/ 29.9.2009

TLS-kättely

SESSION ID Hello-viesteissä

- Jos asiakasohjelman lähettämä session id ei löydy palvelimen tietokannasta
  - uusi istunto perustetaan
- Jos löytyy ja palvelin suostuu
  - Uudelleenavataan vanha istunto
  - Käytetään vanhaa / luodaan uusi
- Jos palvelin lähettää tyhjän session id:n
  - Istunnon tietoja ei tallenneta eikä sitä voi siten avata uudelleen.

Sanna Suoranta T-110.4100 Tietokoneverkot 17
T-110.4100@tkk.fi https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/ 29.9.2009

TLS-kättely

Avaintenvaihto

- Asiakasohjelma lähettää avainmateriaalia master-avainta varten
  - salattuna palvelimen julkisella avaimella
- Yhdessä satunnaislukujen kanssa ko. avainmateriaalista saadaan master-avain
- Istuntoavaimet luodaan master-avaimesta
  - salaus- ja allekirjoitusavaimet sekä alustusvektorit

Sanna Suoranta T-110.4100 Tietokoneverkot 18
T-110.4100@tkk.fi https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/ 29.9.2009

TLS-kättely

ClientKeyExchange

TYPE=16	LENGTH	
LENGTH2		MASTER SECRET (var)

ServerKeyExchange

TYPE=12	LENGTH	
LENGTH (MODULUS)		MODULUS (var)
LENGTH (EXPONENT)		EXPONENT (var)
LENGTH (SIGNATURE)		SIGNATURE (var)

Sanna Suoranta T-110.4100 Tietokoneverkot 19
T-110.4100@tkk.fi https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/ 29.9.2009

TLS-kättely

Sertifikaatit

- Palvelimen pitää (yleensä) lähettää sertifikaattinsa heti
  - Yleensä X.509-sertifikaatti
  - Sisältää palvelimen julkisen avaimen ja tunnisten
- Palvelin saattaa pyytää asiakasohjelmaa kertomaan sertifikaattinsa
  - Jos asiakkaalle ei ole sertifikaattia palvelimen sitä vaatiessa, kättely epäonnistuu

Sanna Suoranta T-110.4100 Tietokoneverkot 20
T-110.4100@tkk.fi https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/ 29.9.2009

TLS-kättely

Certificate request

TYPE=13	LENGTH	
Len typelist		list of types of keys (var)
Len CA list		Len CA name 1
		CA 1 name (var)
		...

Certificate

TYPE=11	LENGTH	
LENGTH2		CERT Len1
(jatkuu)		CERT 1 (var)
CERT Len 2 ...		CERT 2 ...

Sanna Suoranta T-110.4100 Tietokoneverkot 21
T-110.4100@tkk.fi https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/ 29.9.2009

TLS-kättely

https://www.example.com/home.html

- Palvelimen nimen (URI:ssa) pitää olla sama kuin sertifikaatissa mainittu
  - Jos asiakkaalla on jotain muuta tietoa palvelimesta, ei nimeä tarvitse tarkistaa
  - Jos nimi ei täsmää, siitä pitää kertoa käyttäjälle ja yhteys pitää katkaista
- Jos URI saatu epäluotettavasta paikasta, voi hyökkääjä vaihtaa URI:n, jolloin nimen tarkistaminen ei riitä

Sanna Suoranta T-110.4100 Tietokoneverkot 22
T-110.4100@tkk.fi https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/ 29.9.2009

TLS-kättely

ChangeCipherSpec-viesti

- Kumpikin osapuoli kertoo toisilleen, kun siirtyä käyttämään sovittuja salaus- ja tiivistysmenetelmiä
  - Viesti sisältää yhden tavun salattuna ja tiivistettynä sovitulla menetelmällä
- Kättelyn päättävät Finished-viestit, jotka lähetetään heti tämän viestin jälkeen

TYPE=20	VERSION	LENGTH
=1	=1	

Sanna Suoranta T-110.4100 Tietokoneverkot 23
T-110.4100@tkk.fi https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/ 29.9.2009

TLS-yhteys

TLS Record Protocol

- Yhteyden tilatieto
  - Osapuolet: onko osapuoli asiakas vai palvelin
  - Käytetyt tiivistys-, salaus- ja eheydensuojalgoritmit
  - Käytetyt avaimet: juuriavain ja istuntoavain
- Neljäntyyppisiä tietueita
  - Käyttäjän data, kättelyviestit, hälytykset, ja salauksen muutokset

Sanna Suoranta T-110.4100 Tietokoneverkot 24
T-110.4100@tkk.fi https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/ 29.9.2009

TLS Record Protocol

1. Tiivistetään käyttäen tiivistysfunktiota
2. Lasketaan HMAC
3. Salataan
  - Täytteen avulla saadaan paketin pituus täsmäämään, jos käytetään lohkosalajaa.

• TLS Otsikko:

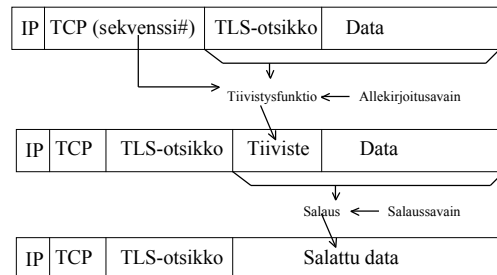
TYPE (LENGTH)	VERSION	LENGTH

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/>

25
29.9.2009

Suojaus

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/>

26
29.9.2009

TLS:n laajennukset

- RFC 3546 määrittelee laajennuksia
  - Palvelimen nimi
  - Asiakkaan sertifikaatin sijainti
  - Sertifikaatin tila
  - Luotetut sertifiointiauktoriteetit
  - Jne

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/>

27
29.9.2009

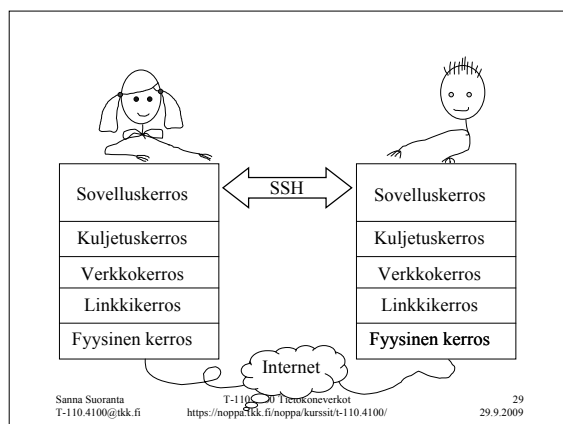
TLS

- Sopii erilaisille sovelluksille
- Salaus ja eheys, TCP:n päällä
- Erilliset avaus- ja sulkemismekanismit TCP:n lisäksi
- Tunnistus perustuu sertifikaatteihin

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/>

28
29.9.2009

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/>

29
29.9.2009

Secure Shell (SSH)

- Turvallinen etäyhteys palvelimeen
- Myös muita turvapalveluita yli turvattoman verkon
  - Minkä tahansa TCP/IP:n portin ja X11-yhteyden tunnelointi
  - Toimii TCP:n päällä (eli tarvitsee luotettavan kuljetuskerroksen)

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/>

30
29.9.2009

SSH:n komponentit

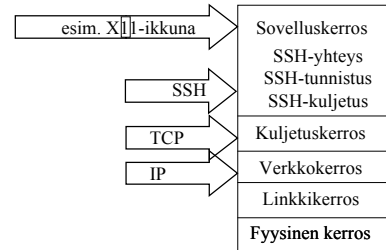
- kuljetus: Transport layer protocol
  - Palvelimen tunnistus, luotettavuus ja eheys
- tunnistus: User authentication protocol
  - Asiakasohjelman tunnistautuminen palvelimelle
- yhteys: Connection protocol
  - Limittää salatun tunnelin useampaan loogiseen kanavaan

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssi/t-110.4100/>

31
29.9.2009

SSH:n pino

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssi/t-110.4100/>

32
29.9.2009

Palvelimen avain

SSH-kuljetus

- Palvelimella pitää olla avain
  - Avaimia voi olla useampia eri algoritmeja varten
  - Useammalla palvelimella voi olla sama avain
- Palvelimen avainta käytetään avaintenvaihdon yhteydessä tunnistamaan palvelin asiakkaalle
  - Asiakkaan pitää tietää avain etukäteen
  - Palvelimen avaimen tiiviste voidaan tallettaa myös DNSään

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssi/t-110.4100/>

33
29.9.2009

Luottamusmallit

SSH-kuljetus

- Asiakasohjelmalla on paikallinen tietokanta, johon on tallennettu avain-nimipareja
  - Ei tarvita luotettavaa kolmatta osapuolta tai keskitettyä hallintaa
- Jokin luotettu kolmas osapuoli (CA) varmentaa palvelimen avaimet
  - Asiakas tietää etukäteen CA:n juuriavaimen
- Ensimmäisen yhteyden aikana ei tarkisteta

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssi/t-110.4100/>

34
29.9.2009

SSH Transport Layer Protocol

SSH-kuljetus

- Konetason tunnistus (ei käyttäjän)
- Salaus ja eheydensuojaus (+tiivistys)
  - Kumpaankin suuntaan oma
  - Joka yhteydellä omat avaimensa
- Avaintenvaihtoon käytetään Diffie-Hellman-menetelmää

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssi/t-110.4100/>

35
29.9.2009

Yhteyden sopiminen

SSH-kuljetus

- Kumpikin osapuoli lähettää listan tuetuista algoritmeista
  - salaukselle, allekirjoitukselle ja tiivistämiselle
  - Toisen osapuolen menetelmät voidaan arvata
- Suora ja epäsuora tunnistus
  - Allekirjoitus tms
  - Todistus, että palvelin tuntee yhteisen salaisuuden
- Yhteinen salaisuus ja tiiviste
  - Salaus ja eheysavaimet lasketaan näistä

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssi/t-110.4100/>

36
29.9.2009

SSH: Käyttäjän tunnistaminen

- Toimii SSH:n kuljetusprotokollan päällä
  - Eheys ja luottamuksellisuus -> yksityisyys
- Palvelin kertoo käytettävissä olevat menetelmät, joista asiakas valitsee
  - Julkinen avain
  - Salasana
  - Tunnettu tietokone
  - (ei käyttäjän tunnistusta)

SSH-yhteys

- Etäyhteys, komentojen suorittaminen, TCP/IP-porttien ja X11-yhteyksien edelleenlähetys
  - Samaan salattuun tunneliin
  - Kumpi tahansa osapuolista voi avata yhteyskanavan ja kanavia voidaan sulkea
- Käyttää edelläesitettyjä SSH:n kuljetus- ja tunnistusprotokollia

SSH-yhteys

Paketin pituus	
Täytteen pituus	Data
	Täyte
MAC	

SSH

- Turvallinen etäkäyttö
  - TCP/IP-porttien edelleenlähetys
  - X-ikkunoiden tunnelointi
- Toimii TCP:n päällä
- Palvelimen ja käyttäjän tunnistus
  - useita tapoja
- Yhteyksien liittämisen samaan turvattuun tunneliin

	IPsec	TLS	SSH
Tunnistus			
Salauk			
Eheys			
Man in the Middle			
Toistohyök.			
Yksityisyys			
DoS			

Lähteet

- RFC 2246 The TLS Protocol Version 1.0, 1999
- RFC 3546 Transport Layer Security (TLS) Extensions, 2003
- RFC 2595 Using TLS with IMAP, POP3 and ACAP, 1999
- RFC 2818 HTTP over TLS, 2000
- SSH Protocol Architecture, 2005
  - Draft-ietf-secsh-architecture-22.txt
- RFC 4253 SSH Transport Layer Protocol, 2006
- RFC 4252 SSH Authentication Protocol, 2006
- RFC 4254 SSH Connection Protocol, 2006
- RFC 4255 Using DNS to Securely Publish Secure Shell (SSH) Key Fingerprints, 2006
- C. Kaufman et al. Network Security, Prentice Hall, 2002

Lisää turvakursseja

- T-110.4200 Tietoturvaluustekniikka
- T-110.5200 Tietoturvaluuden laboriotyöt
- T-110.5211 Cryptosystems
- T-110.5220 Tietoturva ja käytettävyys
- T-110.5230 Special course in practical security of information systems
- T-110.5240 Network security
- T-110.5290 Seminar on network security
- T-79.5501 Cryptology
- T-79.5502 Advanced course in cryptology

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

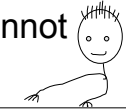
T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/>

43
29.9.2009

Seuraavat luennot

6.10. Samuli Sorvakko: ohjelmointi

HUOM! To 1.10 luento
alkaa klo 9:15!
Aiheena harjoitustyö

Sovelluskerros

Kuljetuskerros

Verkkokerros

Linkkikerros

Fyysinen kerros

Sanna Suoranta
T-110.4100@tkk.fi

T-110.4100 Tietokoneverkot
<https://noppa.tkk.fi/noppa/kurssit/t-110.4100/>

44
29.9.2009